

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้สามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 2 ได้แก่ แนวคิด งานวิจัยและงานศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน และรองเง็งต้นหยงโดยตรง

แนวคิด ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของการสื่อสาร

แนวความคิด เรื่องโครงสร้างหน้าที่นิยมเป็นรูปแบบหลักของทฤษฎีเกี่ยวกับสังคม ที่ศึกษากันในสหรัฐอเมริกา ในช่วงทศวรรษ 1940 และ 1950 แนวความคิดนี้เกี่ยวข้องกับ อย่างมากกับแนวคิดทางสังคมวิทยาของ Emile Durkheim (1858 - 1917) และ Talsott Parsons (1902 - 79) และขณะเดียวกันแนวความคิดเรื่องโครงสร้างหน้าที่นิยม นี้เอง ก็ได้เป็นรากฐานทางความคิดให้กับงานศึกษาด้านการสื่อสารและการสื่อสารมวลชน เป็นจำนวนมากในเวลาต่อมาด้วย

ในทฤษฎีนี้ สื่อมวลชนถูกเน้นว่าเป็นตัวเชื่อมเพื่อทำให้เกิดการรวมตัวกันเข้าของทุกส่วน ในสังคม เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม สื่อมวลชนพยายามที่จะสนองต่อความต้องการของสมาชิกในสังคม ทั้งที่เป็นรายบุคคล และที่เป็นกลุ่มก้อนอย่างสม่ำเสมอ ผลก็คือ สื่อมวลชนได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยมิได้ตั้งใจ ในแง่ที่สามารถรวมสมาชิกทั้งหมดเข้าไว้ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (กาญจนา แก้วเทพ และศิริชัย ศิริกายะ 2531 : 81)

การนำทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมมาใช้ในการศึกษาสื่อมวลชนนั้น จัดว่าเป็นแนวการศึกษาในด้านบทบาททางสังคมของสื่อมวลชน (Sociological Perspective of Mass Communication) โดยการพิจารณาว่า การสื่อสารเป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่ง

ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell 1960 : 118) นักรัฐศาสตร์ ชาวอเมริกัน กล่าวถึงบทบาทของการสื่อสารว่ามีหน้าที่สำคัญอยู่ 3 ประการคือ

1. สังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance of the Environment) ได้แก่ การเฝ้าดูสอดส่องเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมถึงภัยอันตรายที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกของสังคม

2. ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ (Correlation of the Parts) ได้แก่ บทบาทหน้าที่ที่การสื่อสารเข้ามาช่วยปรับสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ให้มีความเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมในสังคมเดียวกันได้ด้วยความสะดวกเรียบร้อย

3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of Social Inheritance) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรมไปยังอนุชนรุ่นต่อ ๆ ไป

การวิเคราะห์ของลาสเวลล์ นับเป็นการบุกเบิกในแนวความคิดในด้านนี้ จึงค่อนข้างโน้มน้าวใจไปในเชิงรัฐศาสตร์ผสมผสานกับแนวคิดเชิงสังคมวิทยา แต่ถ้าเอาแนวความคิดในเชิงการสื่อสารมาจับก็จะเห็นว่ามีผลสอดคล้องกัน คือ การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมเพื่อรายงานให้สมาชิกสังคมทราบ จะตรงกับบทบาทหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร (Informative Function) การประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ จะใกล้เคียงกับบทบาทหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างสายสัมพันธ์ในสังคม ส่วนการถ่ายทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรม ก็หมายถึงการให้การศึกษา (Educational Function) และชาร์ลไรท์ (Charles R. Wright) ได้เสนอแนะบทบาทของการสื่อสารเพิ่มอีกบทบาทหนึ่ง คือ

4. การให้ความบันเทิง (Entertainment)

ลาซาร์สเฟลด์ และเมอร์ตัน (Larzarsfeld and Merton 1948 : 76) ได้ให้แนวคิดที่เสริมให้บทบาทของการสื่อสารขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้นอีก 2 ประการคือ การช่วยเสริมสร้างสถานภาพทางสังคม (Social Status) และการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมให้อยู่ในกรอบของจริยธรรม (Ethicizing)

อย่างไรก็ตาม หลังจากการศึกษาด้านการสื่อสารได้แพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวาง บทบาทของการสื่อสารที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปก็คือบทบาทหน้าที่ 4 ประการ การให้ข่าวสาร การให้ความคิดเห็น การให้การศึกษา และการให้ความบันเทิง

ในปี ค.ศ. 1980 คณะกรรมการแม็คไบรด์ ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญระดับโลก 16 คน ได้ทำการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของการสื่อสารอย่างลึกซึ้งซึ่งจริงจังในระดับโลก

ประมวลบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารไว้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ บทบาทที่มองจาก
 จุดยืนของปัจเจกชน และบทบาทที่มองจากจุดยืนของสังคมส่วนรวม (McBride Commission
 1980 : 14)

จากจุดยืนของปัจเจกชน บทบาทหน้าที่ของการสื่อสารจำแนกได้ 8 ประการคือ

1. การให้ข่าวสาร (Information) หมายถึง การเก็บ การรวบรวม
 การประมวลและเผยแพร่ ข่าว ข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น เพื่อจะยังผลให้เกิด
 ความเข้าใจและมีปฏิกริยาอย่างถูกต้อง ตามภาวะบุคคล สภาพแวดล้อม และสังคม
 และนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง

2. การสังคมประภิต หรือสังคมกรรม (Socialization) ได้แก่การได้มาซึ่ง
 ความรู้ความเข้าใจที่จะทำให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะสมาชิกของสังคม
 ช่วยให้เกิดสำนึกในการอยู่ร่วมสังคมกับบุคคลอื่น ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจกันเพื่อ
 ผลประโยชน์ของส่วนรวม

3. การกระตุ้นเร้า (Motivation) หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้ไปสู่
 เป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวของสังคม และกระตุ้นให้บุคคลเกิดความมานะพยายามและ
 ตัดสินใจเลือกแนวทางและพฤติกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ยินยอมพร้อมใจกันกำหนดไว้แล้ว

4. การถกเถียงอภิปราย (Debate and Discussion) คือ การแลกเปลี่ยน
 ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในสังคม เพื่อก่อให้เกิดความตกลงยินยอม
 ที่มีผลดีต่อส่วนรวม รวมทั้งการแสวงหาพยานหลักฐานมากกระตุ้นให้สาธารณชนสนใจ และให้
 ความร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวมไม่ว่าในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ

5. การให้การศึกษา (Education) คือ การสื่อสารที่เข้ามาช่วยถ่ายทอดวิชา
 ความรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ อุปนิสัย ทักษะและสมรรถภาพของบุคคล ตลอดจน
 ทุกช่วงเวลาของชีวิต

6. การส่งเสริมวัฒนธรรม (Cultural Promotion). หมายถึง การเผยแพร่
 ศิลปวัฒนธรรมเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ และการพัฒนาวัฒนธรรม
 โดยการส่งเสริมสติปัญญาและจินตนาการของปัจเจกชน รวมทั้งกระตุ้นความต้องการและความคิด
 สร้างสรรค์ในสุนทรีย์ภาพ

7. การให้ความบันเทิง (Entertainment) คือ การถ่ายทอดแพร่กระจายผลงานทางการละครพ่อนรำ วรรณกรรม ดนตรี การละเล่น และศิลปะต่าง ๆ โดยอาศัยเครื่องหมาย สัญลักษณ์ เสียงและภาพ ทั้งนี้เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงและการพักผ่อนหย่อนใจ

8. การบูรณาการ (Integration) คือ การให้บุคคล กลุ่มและประชาชน ได้รับรู้ข่าวสารที่มีความหลากหลายจำเป็นต่อการเพิ่มพูนความรู้ และความเข้าใจซึ่งกันและกันในแง่ของการดำรงชีวิต ทักษะและความใฝ่ฝันของผู้อื่นในสังคมด้วย

จากจุดยืนของสังคม ได้มองเห็นบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารในมิติใหม่ ซึ่งเริ่มเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป นั่นคือบทบาทหน้าที่ ในการจรรโลงให้สังคมดำรงอยู่ได้ เพราะถ้าหากสังคมไม่ได้รับรู้เรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ หรือแม้แต่เรื่องกินฟ้าอากาศ สังคมก็จะดำรงอยู่ไม่ได้อย่างแน่นอน รัฐบาลย่อมจะต้องรู้เกี่ยวกับการเพิ่มของพลเมือง แหล่งน้ำ ผลผลิตเกษตรประจำปี และราคาสินค้าในตลาดโลกวงการธุรกิจและอุตสาหกรรม ย่อมจะต้องรู้เกี่ยวกับวิทยาการการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ธนาคารจะต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการลอยตัวขึ้นลงของเงินตรา กองทัพ พรรคการเมือง สายการบิน มหาวิทยาลัย และสถาบันการวิจัยจะดำเนินงานอยู่ได้อย่างไรถ้าหากไม่มีระบบการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ ไม่เฉพาะแต่องค์กรใหญ่ ๆ เท่านั้น แม้แต่องค์กรขนาดเล็ก ห้างร้านและประชาชนทุกระดับ ก็จะต้องได้รับข่าวสารที่จำเป็นอย่างเพียงพอ เพื่อจะได้ดำรงชีวิตและปฏิบัติงานประจำวันอย่างได้ผล ทำให้กระแสของการพัฒนากระจายกว้างขวางออกไป มีการผลิตในทางด้านวัตถุเพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันก็เกิดความเจริญงอกงามทางด้านชีวิตจิตใจ เช่นการเห็นคุณค่าของเสรีภาพ การพึ่งตนเอง การเคารพในศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความรัก ความสามัคคีในบรรยากาศของความร่วมมือกัน

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการแม็คไบรด์มองเห็นว่า บทบาทหน้าที่ของการสื่อสารจากจุดยืนของสังคมนั้นมักจะถูกมองข้ามไปเสีย บางครั้งก็ถูกมองว่าไม่ค่อยมีความสำคัญเทียบเท่า การเมือง การเศรษฐกิจ หรือการทหาร หรือมิฉะนั้นก็ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือของอำนาจฝ่ายต่าง ๆ ในทางที่ผิด แทนที่จะเปิดโอกาสให้การสื่อสารให้มีบทบาทหน้าที่ในทางบวก กลับเอาการสื่อสารไปใช้ในการเผยแพร่ข่าวเท็จ หรือข่าวกึ่งเท็จกึ่งจริง ในลักษณะของการบิดเบือน และโฆษณาชวนเชื่อด้วยซ้ำไป

นอกจากนี้การศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่ทางสังคมศาสตร์ของการสื่อสารที่น่าสนใจ ได้แก่งานเขียนของ เดนิส แม็คควอล (Denis McQuail 1983 : 78 - 83) ได้วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยยกเอาทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ (Structural Functional Theory) ทางสังคมวิทยาของเมอร์ตัน (Merton) ขึ้นมาก่อน ทฤษฎีนี้มองว่าสังคมคือระบบอันหนึ่งที่ประกอบด้วยหน่วยงานหรือระบบย่อยจำนวนหนึ่งยึดโยงกันอยู่ และช่วยกันทำงานคนละอย่างซึ่งล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นต่อส่วนรวม สื่อมวลชนคือหน่วยงานหรือระบบย่อยอันหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ที่จะตอบสนองความจำเป็นทางสังคมในด้านความต่อเนื่อง การรักษาระเบียบ กฎเกณฑ์ การรวมเอกภาพ การกระตุ้นเตือนและการแนะแนวทางและการปรับตัว

แม็คควอลได้วิเคราะห์บทบาททางสังคมของสื่อมวลชน และได้สรุปความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับภาระหน้าที่ อันพึงประสงค์ของสื่อมวลชนในสังคมไว้ด้วยกัน 5 ประการ ดังนี้คือ

1. การให้ข่าวสาร (Information)

- การให้ข่าวสาร เกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม
- ให้ทราบถึงสัมพันธ์ภาพแห่งอำนาจ
- ช่วยส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม การปรับตัว และความก้าวหน้า

2. การประสานสัมพันธ์ (Correlation)

- อธิบาย แผลความ และวิพากษ์วิจารณ์ เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์

และข่าวสาร

- ให้ความสนับสนุนแก่อำนาจ หน้าที่ และปทัสสถานที่ยอมรับกันแล้ว
- ทำให้เกิดการสังคมนิยม (Socializing)
- ประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน
- ทำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจกัน (Consensus)
- จัดระเบียบก่อนหลัง และบอกให้รู้ว่าสถานการณ์ทางสังคมอะไรสำคัญกว่าอะไร

3. ความต่อเนื่อง (Continuity)

- แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมหลัก และยอมรับวัฒนธรรมรวมทั้งพัฒนาการของ

วัฒนธรรมใหม่

- ก่อให้เกิด และธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของคนทั่วไป

4. ความบันเทิงเรีงรมย์ (Entertainment)

- ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และวิธีการพักผ่อนหย่อนใจ
- ลดความตึงเครียดทางสังคม

5. การระดมสรรพกำลัง (Mobilization)

- การรณรงค์ด้านการเมือง สังคม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การทำงาน และบางครั้งเกี่ยวกับการศาสนา เพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

อย่างไรก็ตามแม้แควลได้เสนอความเห็นว่าเป็นการยากที่จะบอกว่าสื่อมวลชนกำลังทำหรือจะทำอะไรให้เกิดผลต่อสังคม กระบวนการสื่อสารมีหลายมิติหลายปัจจัย และต้องมีเวลายาวนานจึงจะพิสูจน์ได้ว่า การสื่อสารอะไรก็ให้เกิดผลอะไรต่อสังคม บทบาทหน้าที่อาจเป็นอดีตกาล ปัจจุบันกาล หรืออนาคตก็ได้ แต่บทบาทหน้าที่มีใช้สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง อย่างนั้น (actual and concrete results as such) มันเป็นเพียงความประสงค์ หรือเจตจำนง (purpose) ที่ฝ่ายต่าง ๆ อยากให้มันเกิดขึ้น แน่แน่นอนส่วนหนึ่งอาจจะเกิดขึ้นแล้ว แต่อีกหลาย ๆ ส่วนยังไม่เกิดขึ้นก็ได้

ทั้งหมดที่กล่าวมาในแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของการสื่อสาร จะเห็นได้ว่า สื่อพื้นฐานในฐานะปัจจัยหนึ่งของการสื่อสาร ก็ได้มีบทบาทหน้าที่ดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ในอดีตกาลที่ได้ผ่านช่วงวันเวลายาวนานพอสมควรแล้ว และหน้าที่ในปัจจุบันที่พอจะมองเห็นได้ ตลอดจนแนวโน้มในอนาคต หากได้มีการจัดการหรือวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมถูกต้อง

นอกจากนี้แล้วยังมีแนวคิดที่ว่า การสื่อสารสามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันให้มาใกล้ชิดกัน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของบรรดานักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยามาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 นักวิชาการเหล่านี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและการสื่อสาร จนตั้งเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีได้ว่า การสื่อสารเป็นตัวจักรกลที่ประสานสังคม (Mechanism for social cohesion) และเป็นสื่อกลางสำหรับการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม (media for social interaction) อันเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้อพยพเข้าไปอาศัยอยู่ต่างถิ่นยอมรับการผสมกลมกลืนหรือการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้สะดวกยิ่งขึ้น (Mendelsohn 1964 : 31)

การพิจารณาในแง่นี้ ก็จะเห็นว่าในสังคมที่มีการอยู่ร่วมกันของชนที่ต่างวัฒนธรรม อย่างเช่นกลุ่มชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมดังกล่าว แน่แน่นอนสื่อพื้นบ้านที่เป็นเครื่องมือสื่อสาร

ดั้งเดิมของพวกเขา จะต้องเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์กันทางวัฒนธรรมและสังคม ที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความเข้าใจ ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน (In-group) ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

นักวิชาการอีกหลายท่านยังได้พบว่า การสื่อสารเป็นตัวช่วยแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกลุ่มลงได้ เครื่องมือที่ดีจะเป็นตัวเชื่อมบุคคลหรือกลุ่มคนให้สามารถรับรู้และร่วมกิจกรรมต่อกัน และจะช่วยสร้างทัศนคติและความรู้สึกเป็นกันเองขึ้นในความสัมพันธ์ของกลุ่มชนต่าง ๆ มิเชล แอล ฟาร์ส (Michael L. Fars 1981 : 39) ทำการวิจัยพบว่า ความรู้สึกเป็นกันเองที่เกิดจากการสื่อสารที่ดีหรือเกิดจากเครื่องมือสื่อสารที่มีคุณภาพจะช่วยเชื่อมร้อยความรู้สึกทางสังคมระหว่างบุคคลและกลุ่มคนขึ้น ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการลดความขัดแย้งทั้งปวง

การปะทะสังสรรค์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม นับเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ซึ่งมีเงื่อนไขหลัก 2 ประการ คือ การติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม (Social Contact) และการสื่อสาร (Communication) การติดต่อสัมพันธ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยการสื่อสารซึ่งมีเครื่องมือต่าง ๆ เป็นตัวเชื่อม เช่น การพูด การเขียน ภาษาท่าทาง ตลอดจนสื่อต่าง ๆ ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวทางสังคมวิทยาเรียกว่า กระบวนการทางสังคม (Social Process) (Goldberg and Larson 1975 : 112)

การประมวลผลทางสังคมวิทยาของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนที่ต่างวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกรณีของการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม สรุปว่า กระบวนการทางสังคมสามารถสร้างสำนึกร่วมหรือความผูกพันทางวัฒนธรรมขึ้นในกลุ่มชน ในลักษณะที่สามารถปฏิบัติร่วมทางวัฒนธรรมและเลี่ยงการปฏิบัติที่แตกต่างลงเสีย อาจปฏิบัติลักษณะต่างได้บ้างแต่ต้องเลี่ยงการปะทะทางความรู้สึก โดยคำนึงถึงการร่วมกันได้ในบางส่วนเป็นสำคัญ สำนึกร่วมทางวัฒนธรรมนี้จะช่วยแก้ไขผ่อนคลายความขัดแย้งระหว่างกลุ่มลงได้ และยังผลให้เกิดการยอมรับระหว่างกันก่อให้เกิดการอยู่ร่วมสังคมเดียวกันเป็นไปอย่างสงบสุขและมีลักษณะถาวร ที่เรียกว่าเกิดการบูรณาการทางสังคม (Social Integration) (Stewart and Glynn 1976 : 48)

จะเห็นว่าแนวคิดทฤษฎีทางด้านบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารและแนวคิดทางด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมและสังคมส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารที่มีต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่ต่างวัฒนธรรม ต่างความเชื่อ ต่างศาสนา

นอกจากนี้แล้วในการศึกษาบทบาทหน้าที่ของรื่องเจิ้งต้นหยง ยังอาศัยแนวคิดทฤษฎีเน้นที่ตัวสารการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่ง กาญจนา แก้วเทพ และ ศิริชัย ศิริภายะ (2531 : 83 - 84) ได้อธิบายว่า

จุดเริ่มต้นของการศึกษาสื่อมวลชนโดยเน้นที่ตัวเนื้อหา หรือตัวบทที่สื่อมวลชนได้ผลิตขึ้นมานั้น เป็นเรื่องที่ย้อนข้างสลับซับซ้อน อันประกอบด้วย การศึกษาตัวเนื้อหาเกี่ยวข้องกับโครงสร้างของภาษา และสัญวิทยา (Semiology) งานส่วนใหญ่ของการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาเป็นของ Barthes (1972) และของ Eco (1977) ฐานของตัวทฤษฎีที่นำมาใช้วิเคราะห์เนื้อหาอยู่ที่ว่า เนื่องจากกฎต่าง ๆ ของภาษา (หรือลักษณะอันใดก็ตามที่ถูกทำขึ้นมาแทนหรือ "การเข้ารหัส") ถูกกำหนดหรือมีข้อจำกัดโดยโครงสร้างภายในของวัฒนธรรมดั้งเดิม (รากเดิมของวัฒนธรรม) ดังนั้น ตัวเนื้อหาหรือตัวบทที่เลือกมาศึกษา จึงเป็นการเปิดโอกาสให้นำมา "อ่าน" และตีความได้ ดังนั้นเราจึงสามารถเข้าใจความหมายหากเรารู้กฎเกณฑ์ ทางด้านภาษา และมีความคุ้นเคยอย่างดีกับวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าจะมีแนวทางการศึกษาในเรื่องนี้มากมาย แต่เราก็ยังสามารถระบุ ลักษณะที่สำคัญของทฤษฎีเหล่านี้ได้คือ ประการแรก ความหมายที่เราตีความออกมาจากตัวเนื้อหาของสื่อมวลชน ไม่จำเป็นจะต้องเป็นเช่นเดียวกับความตั้งใจของผู้สร้างสาร หรือเป็นความหมายเดียวกันกับผู้รับสารมีอยู่ แต่ความหมายที่เราตีความนั้น เราถือเป็นความหมายที่ปราศจากอคติ เกิดขึ้นมาจากผลกระทบของระบบสัญลักษณ์ซึ่งใช้ในการ "เข้ารหัส" ประการที่สอง แนวทางการศึกษานี้ไม่ได้เน้นเฉพาะความหมายที่ปรากฏในระดับพื้นผิว หรือความหมายตามตัวหนังสือของเนื้อหาสื่อมวลชนเท่านั้น แต่ยังให้ความสนใจต่อความหมายที่แอบแฝง หรือความหมายเชิงนัยยะ ซึ่งผู้สร้างสารอาจตั้งใจหรือไม่ตั้งใจให้เกิดความหมายดังกล่าวก็ตาม ประการที่สาม แนวทางการศึกษานี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการวิเคราะห์ภาษาเขียนเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงรูปภาพ เสียง ท่าทาง หรือเครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อความหมายด้วย

นอกเหนือจากแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น ยังอาศัยแนววิเคราะห์ วัฒนธรรมพื้นบ้านมาใช้ประกอบในการศึกษาบทบาทหน้าที่และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเสื่อมสลายของ ร่องเงืงต้นหยงด้วย โดยถือว่าสื่อพื้นบ้านร่องเงืงต้นหยงเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านแขนงหนึ่ง นอกจากนี้ เป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญของชาวบ้านแล้ว ยังนับได้ว่าเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของสังคมที่สะสม ต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นชุมทรัพย์ใหญ่ทางวิชาการที่พึงศึกษาค้นคว้าอย่างยิ่ง

กาญจนา แก้วเทพ (2528 : 48 - 59) กล่าวถึงแนวการวิเคราะห์วัฒนธรรม พื้นบ้านว่าเราอาจจะแบ่งแนวการวิเคราะห์อย่างกว้าง ๆ เป็น 2 กระแส คือ ทิศนะที่มองดู วัฒนธรรมพื้นบ้านแบบรวม ๆ กันไป นับเป็นกระแสส่วนใหญ่ที่พบเห็นและคุ้นเคยอยู่ในการวิเคราะห์ ทั่วไป ทิศนะแบบที่สองคือการมองดูวัฒนธรรมพื้นบ้านแบบแยกแยะ

การพิจารณาวัฒนธรรมพื้นบ้านแบบรวม ๆ กันไปนั้น จะพิจารณา "วัฒนธรรม" ใน ลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับสังคมโดยส่วนรวมทั้งหมด หมายความว่า การอธิบายการตีความ และการวิเคราะห์ จะกระทำอย่างสัมพันธ์และอยู่ภายในกรอบของสังคมหรือกลุ่ม ๆ นั้น มีคำถามพื้นฐานอยู่ 4 คำถามในการวิเคราะห์ "วิญสสารของวัฒนธรรม" คือ

ก) การวิเคราะห์ต้นกำเนิดและรากเหง้า (genesis) ได้แก่การตั้งคำถาม ความเป็นมาและรากเหง้าของแนวคิดแต่ละอย่างในวัฒนธรรมนั้น เกิดขึ้นมาได้อย่างไร

ข) การวิเคราะห์การทำหน้าที่ (function) วิสาสังคมวิทยา สำนักหน้าที่นิยม (functionation) และวิชาจิตวิเคราะห์ (psychoanalysis) มักถูกนำมาใช้เพื่ออธิบาย หน้าที่ของวัฒนธรรม

ค) การวิเคราะห์กระบวนการรักษาค้ำจุน (maintenance) ได้มีวัฒนธรรมจำนวน นับไม่ถ้วนได้ถือกำเนิด และได้เคยทำหน้าที่ทางสังคมมาแล้ว แต่เนื่องจากขาดกลไก (mechanism) และกระบวนการในการรักษาค้ำจุน วัฒนธรรมเหล่านั้นได้ล้มหายตายจากและ เลือนหายไปในที่สุด วัฒนธรรมที่จะมีชีวิตอยู่ยงคงกระพันได้นั้น จะต้องผ่านกระบวนการที่ชื่อว่า "กระบวนการผลิตซ้ำ" (reproduction) โดยทั่วไปแล้ว บรรดาแนวคิดต่าง ๆ ในวัฒนธรรม ส่วนแล้วแต่เป็นนามธรรม ยังมีลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้นเท่าไร ก็ยังมีโอกาสสูญสลายได้ ง่ายขึ้น เพราะจับต้องไม่ได้ ปราศจากรูปร่างถาวร ฉะนั้นกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม จึงต้องดำเนินไปด้วยกลไกต่าง ๆ นานา เช่น เอาเหล่าเก่าไปใส่ในขวดใหม่ เหล่าเก่า ในขวดเก่า แต่เปลี่ยนสลากใหม่ เป็นต้น

ง) การสูญสลาย (destruction) เป็นการวิเคราะห์ขั้นสุดท้ายในการค้นหาเหตุปัจจัย และกระบวนการที่วัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ได้สูญสลายไป

สำหรับการพิจารณาวัฒนธรรมพื้นบ้านแบบแยกแยะนั้น อันโตนิโอ กรัมซี (Antonio Gramsci ; อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ) ได้ให้ความสนใจถึง "เนื้อใน" ของวัฒนธรรมที่บรรจุเอาไว้ด้วย "แนวคิดหรืออุดมการณ์" (Conception World) เป็นพิเศษกว่ามิติอื่น ๆ ของวัฒนธรรม และได้แยกประเภทตามหน้าที่ที่แนวคิดในวัฒนธรรมนั้น ๆ มีต่อสังคม เมื่อใช้เกณฑ์นี้ไปจับความคิดทั้งหมดที่มีอยู่ในสังคม ก็จะเกิดการแตกตัวออกเป็นแนวคิด 2 ฝ่ายใหญ่ ๆ คือ

ก. แนวคิดที่ช่วยทำหน้าที่สรรเสริญระบบสังคมที่มีอยู่ เพื่อค้ำจุนรักษาระบบให้คงอยู่ชั่วกาลปาวสาน กรัมซีขนานนามแนวคิดแบบนี้ว่า "วัฒนธรรมแบบทางการ" (official culture)

ข. แนวคิดที่ทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์ คำหิณีเคียน ระบบสังคมที่มีอยู่เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงสังคมที่มีอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม แนวคิดแบบนี้ได้รับการขนานนามว่า "วัฒนธรรมพื้นบ้าน" (culture of subaltern)

กรัมซีย้ำอยู่เสมอถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน เหตุผลประการแรกก็คือ เพราะเนื้อในของวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นประกอบด้วยทัศนะที่ประชาชนมีต่อชีวิตและมีต่อโลก (ทั้งชีวิตทัศน์และโลกทัศน์) ในกรอบของสังคมและวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ วัฒนธรรมพื้นบ้านจึงแสดงลักษณะชีวิตทางวัฒนธรรมที่เป็นจริงของประชาชน วัฒนธรรมพื้นบ้านจัดว่าเป็นหน้าบันทึกลงประวัติศาสตร์ที่จารึกความรู้สึกนึกคิดของประชาชนเอาไว้ ซึ่งจะหาไม่พบในบันทึกประวัติศาสตร์ของทางการ ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น ก็คือธาตุแท้ของวัฒนธรรมพื้นบ้านคือการสำรวจตรวจตราและคัดค้านความไม่ถูกต้องหรือความไม่อยู่กับร่องกับรอยของวัฒนธรรมทางการ

การนำกรอบทางสังคมวิทยา มาช่วยในการวิเคราะห์วัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นจะแบ่งลำดับขั้นในการวิเคราะห์เป็น 3 ขั้นตอนหลัก คือขั้นการสร้าง (production) ขั้นการกระจายถ่ายทอด (distribution) และขั้นประลองยุทธและผลลัพธ์ (commontation and result) ดังต่อไปนี้

(1) ขั้นตอนการสร้าง จะประกอบด้วย

ก. การวิเคราะห์กลุ่มผู้สร้าง โดยทั่วไปแล้วผู้สร้างสรรควัฒนธรรมคือปัญญาชนกลุ่มหนึ่งในที่นี้ กรมชี้ได้ใช้ความหมายของคำว่า "ปัญญาชน" ในลักษณะที่กว้างขวางมาก คือคนทุกคนไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไรในชีวิต ก็จะมีช่วงเวลาอยู่ "ชั่วระยะหนึ่ง" ที่คน ๆ นั้น จะลงมือทำกิจกรรมทางปัญญาเมื่อคนขับรถสลิปสไลด์หีบซอลส์คมาลิต "วรรณกรรมสลิปสไลด์" บนยานคู่ชีพของเขาชั่วขณะนั้น เขาก็คือ "ปัญญาชน" คนหนึ่ง

ข. การวิเคราะห์วัตถุดิบ วัตถุดิบที่ใช้ในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นคือบรรดาความทรงจำ อารมณ์และความรู้สึก ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชน ธรรมเนียม ความเคยชิน ฯลฯ ที่มีอยู่ในชนกลุ่มนั้น ๆ วัตถุดิบที่จะนำมาใช้สร้างสรรค์วัฒนธรรมนั้นต้องเหมาะสมกับธรรมเนียมของผู้เสพยา

ค. การวิเคราะห์เนื้อหาของวัฒนธรรม (content analysis) เป็นวิธีที่รู้จักก่อนข้างแพร่หลายในการวิเคราะห์วัฒนธรรม การวิเคราะห์เนื้อหากระทำได้ 2 ระดับคือ (1) การวิเคราะห์ตรวจดูโครงสร้างภายใน ลักษณะตรรกะ (logic) ที่มีอยู่ในงานชิ้นนั้น ๆ (2) การวิเคราะห์โดยตรวจตราดูความสัมพันธ์ระหว่างงานชิ้นนั้นกับโครงสร้างใหญ่ของสังคมทั้งหมด

มีปัจจัย 2 ประการที่จะขาดเสียมิได้สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาในแบบที่สอง ปัจจัยตัวแรกคือ มิติด้านกาลและเทศะ การวิเคราะห์เนื้อหาของผลงานทางวัฒนธรรมชิ้นหนึ่งจะต้องดูว่าผลงานนั้นก่อตัวขึ้นมาในบรรยากาศอย่างไร เช่น สังคมมีความสงบสุขอย่างยิ่งหรืออยู่ในภาวะเกิดวิกฤตการณ์ไปทั่ว มิติที่สองคือ การรู้จักโครงสร้างของสังคมส่วนใหญ่ในขณะนั้น โครงสร้างอันแรกคือ ด้านเศรษฐกิจการทำมาหากิน โครงสร้างที่สองคือ โครงสร้างลำดับชั้นของอำนาจในสังคม (power hierarchy) และโครงสร้างสุดท้าย คือโครงสร้างของค่านิยมในสังคม

การรู้จักโครงสร้างสังคมในทุกมิติ จะเปรียบเสมือนลายแทงที่ช่วยให้เราถอดไปจนพบขุมทรัพย์ได้ ยิ่งลายแทงมีความละเอียดละออ มีความถูกต้อง โอกาสที่จะไปถึงขุมทรัพย์ก็มีสูง นอกจากนั้น จากการวิเคราะห์เนื้อหาในผลงานวัฒนธรรมพื้นบ้านชิ้นหนึ่ง ๆ นอกจากจะทำให้เรา

มองเห็นจิตสำนึกที่ชาวบ้านมีต่อตนเองหรือต่อโลก ในขณะนั้น (real consciousness) แล้วเรายังจะได้เห็นถึงจิตสำนึกของความปรารถนา ความใฝ่ฝันของคนกลุ่มนั้นอีกด้วย (possible consciousness)

(2) ขั้นตอนการกระจายถ่ายทอด ความคิดที่คิดขึ้นมาแล้ว หากไม่ได้รับการกระจาย ก็มีค่าเท่ากับศูนย์ ขั้นตอนนี้จึงนับว่าสำคัญพอ ๆ กับขั้นลงมือสร้าง ในขั้นตอนของการกระจายถ่ายทอดนี้อาจจะทำได้ตั้งแต่ถ่ายทอดอย่าง "ถอดจากแบบ" ไปเลย หรือมีเพิ่มเติมหรือมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุงเกณฑ์สำคัญ ๆ ที่จะใช้วิเคราะห์ขั้นตอนนั้นคือ

ก. สถาบัน อะไรที่ทำหน้าที่กระจาย หรือถ่ายทอด หรือส่งต่อ ในสถาบันนั้น มีใครเป็นตัวแสดง (agents) ทั้งสถาบันและตัวแสดงนั้นได้รับการยอมรับ และเชื่อถือมากน้อยเพียงใด วิธีการที่ใช้ถ่ายทอดมีประสิทธิภาพหรือไม่

ข. การวิเคราะห์รูปแบบ (form) กรัมนี่ได้ตั้งข้อสังเกตว่า รูปแบบของวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นมักจะมีลักษณะหลากหลาย ปะปน (heterogeneous) บางครั้งก็ซ้อนเร้นอำพรางแฝงตัว แต่ส่วนใหญ่แล้วจะแตกแยก กระทอนกระแท่น หรือมีฉะนั้นก็แปรรูปไปจากเดิม (derivative)

ค. การวิเคราะห์กลุ่มผู้รับ กลุ่มผู้เสพยา หรือกลุ่มผู้ใช้วัฒนธรรมนั้น คั้งที่เราได้กล่าวมาแล้วในขั้นตอนการสร้างว่า คนแต่ละกลุ่มต่างก็มีรสนิยมของตนเอง มีวิธีการแสดงออก (mode of expression) ในแบบฉบับของตนเอง

(3) ขั้นตอนประลองยุทธและผลลัพธ์ (confrontation and results) ตามคำจำกัดความที่ว่า "วัฒนธรรมพื้นบ้าน" มีส่วนหนึ่งที่เกิดมาเพื่อคอยตัดทาน คัดล้าง ถ่วงดุลย์ วิพากษ์วิจารณ์ จนกระทั่งไปถึงเปิดโปง "วัฒนธรรมแบบทางการ" นั้น เราจะพบว่าเมื่อมีการเผชิญหน้าของสองวัฒนธรรมนี้แล้ว วัฒนธรรมพื้นบ้านอยู่ในฐานะเป็นรองเสมอ กรัมนี่ได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านว่า ขอให้ถือว่าวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นมีด้านลบเป็นด้านเอก ส่วนด้านบวกนั้นเป็นด้านรอง เพราะในขณะที่ด้านบวกนั้นมีอยู่เพียงเฉพาะบางส่วน ด้านลบนั้นจะมีไปทั่ว ฉะนั้นจึงต้องกล่าวสรุปว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านยังตกอยู่ในฐานะเป็นรอง

และเท่าที่ผ่านมาจากอดีตถึงปัจจุบัน เรายังจะพบอีกว่า อำนาจในสังคมของวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นมีอยู่ด้วย ฐานะที่ตกเป็นรองนั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพที่เป็นจริงในชีวิตวัตถุ

ที่อึดคักขาดแคลน กลุ่มผู้สร้างวัฒนธรรมพื้นบ้านมักจะไม่ใช่มืออาชีพเพราะมักจะต้องประกอบการทำงานมาหากินอย่างอื่นไปพร้อม ๆ กับงานสร้างสรรค์วัฒนธรรม เมื่อผลิออกมาแล้วก็ขาดกลไกและเครื่องมือเครื่องมือในการกระจาย เพราะมิใช่ประชาชนที่ควบคุมเครื่องมือการกระจายความคิดของสังคม ฐานะของวัฒนธรรมพื้นบ้านจึงอยู่ในชั้น "ย่นและถอย" มากกว่าจะรุก หากจะรุกขึ้นมาก็มักจะถูกปราบอย่างรุนแรง เช่น บรรดาบทกวีสมัยในอดีตรหัส หรือถูกมัดมือมัดไม้ด้วยมาตรการทางกฎหมาย เช่น กรณีการออกกฎหมายห้ามเล่นเพลงลาวและหมอลำในครั้งรัชกาลที่ 4

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อพื้นบ้าน

สื่อพื้นบ้านเป็นเครื่องมือสื่อสารแบบดั้งเดิมของชาวบ้านที่สำคัญ มีลักษณะรูปแบบการสื่อสารทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคล (inter-personal communication) และรูปแบบการเป็นกลุ่ม (group communication) มีการแสดงออกที่เด่นชัดทั้งรูปแบบและเนื้อหาปรากฏทั้งในลักษณะของเพลง ระบาย ละคอน การละเล่น กีฬา ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ

สื่อพื้นบ้านนอกจากเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญของชาวบ้านแล้ว ยังนับได้ว่าเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่สำคัญที่สุดแขนงหนึ่ง ที่เป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่สำคัญยิ่ง เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาวบ้านที่สะสมมาหลายชั่วอายุคน อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดคุณภาพประชากร (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ : 19 - 20 ; อ้างอิงมาจาก Yoder 1969 : 53) กล่าวได้ว่า บทบาทที่สำคัญยิ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้านก็คือ เป็นกลไกในการกำหนดคุณภาพประชากรอันเชื่อมโยงไปถึงการพัฒนาสังคมและประเทศ เพราะในฐานที่วัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมแห่งการดำเนินชีวิต จารีตประเพณีบางอย่างย่อมเป็นทั้งพันธกรและเครื่องชี้นำวิถีความคิดและวิถีปฏิบัติของชาวบ้าน เป็นแรงผลักดันและแรงดึงมูลฐานของการสำแดงออกทั้งในด้านการเมือง สังคมและการพัฒนาด้านอื่น ๆ

สำหรับสื่อพื้นบ้านในรูปแบบของการละเล่นนั้น หมายถึงรวมถึงการละเล่นทุกประเภทที่มีการร้อง การรำ หรือร้องอย่างเดียว รำอย่างเดียว หรือการแสดงออกโดยเครื่องมืออุปกรณ์ชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือหลายชนิดที่สามารถสื่อสารกับคนฟังหรือคนดูให้ทราบได้ถ้าความหมาย

โดยท่าทาง ทำนองเพลง เนื้อร้อง จังหวะ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกัน มีลักษณะ ทั้งเป็นการเล่นของเด็กและนันทนาการของผู้ใหญ่ อาจออกมาในลักษณะมหรสพหรือการเล่นที่ เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าร่วมได้ตามความสามารถของตน เช่นการเล่นเพลง เต้นรำ เป็นต้น

ปราณี วงษ์เทศ (2525 : 66) กล่าวถึงสื่อพื้นบ้านในลักษณะของเพลงพื้นบ้านหรือ เพลงชาวบ้านว่า เป็นเพลงร้องประกอบการเล่นทั่วไปของชาวบ้าน รวมถึงเพลงกล่อมเด็ก (Lullabies) และบทขับร้องที่มีสาระทั่วไป (Ballads) โดยปกติแล้วเพลงเช่นที่ว่านี้ มักจะมีในทุกชุมชน เพลงเหล่านี้เป็นแหล่งรวมข้อมูลในด้านความเชื่อ เศรษฐกิจ การเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ ทัศนคติ อารมณ์ การใช้เหตุผล และความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่ไม่อาจ พบได้จากพฤติกรรมมนุษย์แต่เพียงด้านเดียว

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อพื้นบ้านนั้นมีอยู่ในหลายกรณี ซึ่งต่างก็พบว่า สื่อพื้นบ้านมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญหลายประการด้วยกัน

อลัน พี เมอริแอม (Alan P. Merriam 1964 : 212) อ้างถึงใน ปราณี วงษ์เทศ 2525 : 103) ได้สรุปถึงบทบาทหน้าที่ของเพลงที่มีต่อสังคมไว้ว่า เป็นสิ่งที่ช่วย ทำให้เกิดบูรณาภาพ หรือความเป็นหนึ่งเดียวกันในสังคม และช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทาง ทางจิตใจแก่สมาชิกในสังคม และจากการศึกษาเพลงในสังคมอื่น ๆ พบว่าเพลงยังมีหน้าที่ทาง สังคมอีกหลายประการ เช่น

1. เป็นเสมือนตัวแทนของระบบสัญลักษณ์ทางสังคม ที่สะท้อนออกมาให้เห็นตาม ความเชื่อทางศาสนา และระบบชนชั้นทางสังคม
2. มีหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการสนองทางกายภาพ ซึ่งจะพบได้ในเพลงที่เกี่ยวกับการ ทำงาน เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เป็นต้น
3. เป็นเสมือนเครื่องควบคุมทางสังคม รักษาบรรทัดฐานทางสังคม และชี้แนะ ระเบียบแบบแผนที่เหมาะสม รวมทั้งกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคมอีกด้วย
4. รักษาสถาบันที่สำคัญทางสังคม เช่น ศาสนา ความเชื่อ และทำให้การ ประกอบพิธีกรรมมีเหตุผล โดยมีหน้าที่รักษาสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม
5. ทำให้เกิดความสืบเนื่องและความมั่นคงทางวัฒนธรรม

ในแง่ของข้อดีของสื่อพื้นบ้านนั้นเมื่ออยู่หลายประการ ถ้าเราสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้ถูกกาลเทศะ นอกเหนือไปจากความบันเทิงแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ในการให้ข่าวสารความรู้ต่าง ๆ (Shyam Parmar 1975 : 14 - 15 ; อ้างใน จมพล รอดคำดี)

1. เป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับประชาชน แสดงออกทางอารมณ์มากกว่าเหตุผลทางวิชาการ
2. สามารถดัดแปลงแสดงได้หลายรูปแบบ เพื่อสนองความต้องการในด้านการสื่อสารกับประชาชนทุกหมู่เหล่า
3. เป็นของท้องถิ่นและมีชีวิต สามารถสร้างความสามัคคีในกลุ่มคนฟังคนดูได้ดีกว่าสื่อมวลชนสมัยใหม่
4. เป็นสื่อที่หาได้ง่ายสำหรับชาวบ้าน
5. สามารถปรับตัวเข้ากับเนื้อหาใหม่ ๆ ได้เสมอ
6. เป็นสื่อราคาถูกเมื่อเปรียบกับสื่อมวลชนสมัยใหม่

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2524 : 197 - 199) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์สารัตถะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่าเพลงกล่อมในภาคใต้มีบทบาทหน้าที่สำคัญ ดังนี้

1. ชับกล่อมเพื่อให้เด็กหลับเร็ว
2. สร้างความบันเทิงใจ
3. เป็นเครื่องสื่อสารชาวบ้านทำนองเดียวกับสื่อมวลชน เพราะให้ความรู้ทั้งทางภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ในสังคม วรรณกรรม ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์และสติปัญญาตามวัย ความเข้าใจในชีวิตและสังคม ตลอดจนแนะแนวทางในการดำเนินชีวิต เป็นต้น
4. ปลุกฝังคุณสมบัตินิสัยการเป็นกุลบุตรกุลธิดา ได้แก่ กิริยามารยาท การครองตน การศึกษาหาความรู้ เป็นต้น
5. ปกป้องรักษาพื้นฐานของสังคม เช่น การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี การจรรโลงศาสนา เป็นต้น
6. ปกป้องสิทธิหน้าที่อันพึงมีพึงได้โดยชอบธรรมจากสังคม เช่น การห้วงติงการใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตของบุคคลบางคน หรือปัญหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นต้น

สุกัญญา สุจฉายา (2525 : 198 - 199) ศึกษาเรื่อง เพลงปฏิพากย์ : บทเพลง
ของชาวบ้านไทย พบว่ามีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยดังนี้

1. สร้างความบันเทิงเพราะมีเนื้อหาสนุก จังหวะสนุก และลีลาสนุก
2. สร้างความสามัคคี เพลงที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเช่น เพลงเกี่ยวข้าว
เพลงชักกระดาน ทำให้เกิดความพร้อมเพรียงในขณะทำงานร่วมกัน เพลงพวงมาลัย
สร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในหมู่บ้าน
3. ให้การศึกษาแก่คนในสังคม เพราะมีการสอดแทรกความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม
เช่น ความรู้เกี่ยวกับการกำเนิดชีวิต ประวัติพุทธศาสนา เป็นต้น
4. ระบายความแค้นใจอันเนื่องมาจากภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม เช่นการพูดถึง
ปัญหาค่าเช่านาในเพลงระบำพื้นบ้านของจังหวัดนครนายก เป็นต้น
5. ระบายความแค้นใจอันเนื่องมาจากกฎเกณฑ์ประเพณีและค่านิยมบางประการ
โดยเฉพาะการแสดงออกทางเพศ
6. บันทึกเหตุการณ์และวิพากษ์วิจารณ์สังคม เช่น กล่าวถึงการเกณฑ์ทหารไปรบ
กับฝรั่งเศสในสมัย ร.ศ. 112 (เพลงเรือภिक्षุพร้อม) เป็นต้น

ประคอง ชะสม และเอี่ยมพร กิจวิวัฒน์กุล (2525 : 130) วิจัยเรื่อง "คติชาวบ้าน
ในเพลงกล่อมเด็ก" พบว่า เพลงกล่อมเด็กมีคุณค่าหลายประการ ได้แก่ มีความงดงาม
ทางศิลปะ เนื้อร้องให้ข้อคิดและสาระต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงปรัชญาชีวิตทั้งทางโลกและ
ทางธรรม ให้อารมณ์ขันและชี้ให้เห็นสภาพชีวิตและสังคมดั้งเดิม

ปราณี วงษ์เทศ (2525 : 191 - 192) ศึกษาเรื่อง "เพลงกล่อมเด็กของลาวพวน"
พบว่า เพลงกล่อมเด็กมีคุณค่าและบทบาทหลายประการด้วยกัน เช่นการให้การศึกษอบรม
และตักเตือนสั่งสอนให้เด็กได้ซึมซับถึงพฤติกรรมที่ดีงาม หรือให้คุ้นกับขนบธรรมเนียมที่ยอมรับกัน
ในสังคม เช่นการสอนว่าหน้าที่ของหญิงสาวคือการทำงานบ้านงานเรือนหรือปรนนิบัติสามีให้
ขาดตกบกพร่อง และหน้าที่ของชายคือการศึกษาหาความรู้ที่ถูกต้อง เป็นต้น นอกจากนี้
เพลงกล่อมเด็กของลาวพวนยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อสภาวะแวดล้อมในสังคม
ของตนทั้งในแง่ต่อธรรมชาติพฤติกรรมและอารมณ์ที่แสดงถึงความนึกคิดที่ยอมรับกันในสังคม
ขณะเดียวกันเพลงกล่อมเด็กของลาวพวนก็ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือควบคุมสังคมโดยทางอ้อมไปด้วย
ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือเพลงกล่อมเด็กลาวพวนได้แสดงให้เห็นถึงอารมณ์อันละเอียดอ่อนเกี่ยวกับ

การกระตุ้นให้สมาชิกของกลุ่มสังคมลาวพวนได้ตระหนักถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติตนที่ไม่เคยมีบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเอาไว้แต่สืบทอดโดยใช้เพลงกล่อมเด็กเป็นสื่อแทน นอกจากนั้นเพลงกล่อมเด็กเหล่านี้ยังมีผลทางจิตวิทยาช่วยให้ผู้ร้องและผู้ฟังผ่อนคลายความตึงเครียดและความบีบคั้นที่ได้รับจากสังคมในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

สถาพร ศรีสังข์ (2528 : 32 - 33) ศึกษาเรื่อง "เพลงนบ้านเขาสามแก้ว คำปลนาชะอ้ง อำเภอมือง จังหวัดชุมพร" ผลการศึกษาพบว่า เพลงนเป็นเพลงที่มีคุณค่าและบทบาทในหลายด้าน เช่น คุณค่าทางด้านประเทืองอารมณ์ คุณค่าทางวรรณศิลป์ เป็นเครื่องมือช่วยลดทอนความเครียดทั้งจากการงานและจากแรงเก็บกดทางเพศ ช่วยปกป้องรักษาทัสฐานของสังคม สะท้อนสภาพชีวิตและการงานอาชีพรวมทั้งความเชื่อต่าง ๆ ของชาวบ้าน และทักท้วงสิทธิอันพึงมีพึงได้ของตน

เพลงชาวบ้านหรือเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปมักมีสองลักษณะ คือเพลงที่ใช้ร้องเฉย ๆ โดยไม่ใช้ประกอบการละเล่น กับเพลงที่ใช้ร้องเพื่อประกอบการละเล่น เพลงที่ใช้ร้องประกอบการละเล่นส่วนใหญ่จะมีเนื้อหามุ่งให้ความสนุกสนานบันเทิงใจมากกว่าจะมุ่งสารัตถะโดยตรง แต่ก็เป็นเช่นวัฒนธรรมพื้นบ้านอื่น ๆ คือเพลงเหล่านี้จะซ่อนหรือสะท้อนให้เห็นถึงสารัตถะด้านใดด้านหนึ่งของชาวบ้านในระดับที่แน่นอนหนึ่ง ๆ เสมอ

นอกจากเพลงพื้นบ้านแล้วมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการละเล่นของภาคใต้ไว้หลายชนิดด้วยกัน การศึกษาเหล่านี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะ และองค์ประกอบในการแสดง ขนบนิยม คนตรีที่ใช้ และความเชื่อต่าง ๆ เช่น การศึกษาเรื่อง หนังตะลุง ของ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (ม.ป.ป.) โนรา ของ ภิญญู จิตต์ธรรม (2508) คนตรีและการละเล่นพื้นเมืองภาคใต้ ของ อุดม ทุมทอง (2531) "ลิเกป่า" ของ กลิ่น คงเหมือนเพชร (ม.ป.ป.) เป็นต้น

สำหรับการศึกษาเรื่องร้องเงิงและร้องเงิงตันหยงนั้นได้มีผู้ศึกษาไว้ในฐานะของการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้ ดังนี้ ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2529 : 3004 - 3013) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง "ร้องเงิง" พบว่า การเล่นร้องเงิงเป็นที่นิยมกันในหมู่ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูมาแต่โบราณ การเล่นชนิดนี้น่าจะได้รับรูปแบบมาจากชนชาวยุโรป เช่น โปรตุเกสหรือฮอลันดา ต่อมากลุ่มชนชาวชวามลายูนำมาดัดแปลงเป็นการละเล่นของตนและขุนนางชาวมุสลิมในเขต

สามจังหวัดภาคใต้ในอดีตคือ บัตตานี ยะลา และนราธิวาส รับมาเล่นอีกต่อหนึ่ง โดยเล่นกันอยู่เฉพาะในหมู่ชนชั้นสูงและได้เผยแพร่สู่ชาวบ้านโดยการแสดงมะโย่ง¹ ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นบ้านอีกอย่างหนึ่งของชาวไทยมุสลิมมีลักษณะคล้ายคลึงกับโนราของชาวไทยพุทธ การเล่นร้องเง็ง (ในกลุ่ม 4 จังหวัดภาคใต้) ใช้เพลงประกอบที่มีเนื้อร้องเป็นภาษามลายู เพลงที่ใช้ร้องประกอบทำเต็มมีประมาณ 10 เพลง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการให้จังหวะมีรำมะนา ซ้อง และไวโอลิน ปัจจุบันมีการเพิ่มกีตาร์เข้าไปด้วย ปัจจุบันการเล่นร้องเง็งก็ยังเป็นที่นิยมกันอยู่ในหมู่คนไทยมุสลิม แต่ส่วนใหญ่เป็นร้องเง็งชั้นต่ำในลักษณะรำวงไม่ใช่ร้องเง็งที่เป็นศิลปการศิลปการเต้นรำชั้นสูงเหมือนกับร้องเง็งของชนชั้นสูงหรือชั้นขุนนางมุสลิมในสมัยก่อน

สุภา วัชรสุขุม (2530 : 25 - 32) ศึกษาเรื่อง "ร้องเง็ง นาฏศิลป์พื้นเมืองภาคใต้" ได้ข้อสรุปว่า ร้องเง็งเป็นศิลปการแสดงหมู่ ประกอบด้วยผู้เต้นชายหญิงเป็นคู่กัน จำนวนคู่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานที่ แต่ที่นิยมเต้นกันไม่ต่ำกว่า 5 คู่ ชายหญิงฝ่ายละ 5 คน เข้าแถวแยกกันเป็นแถวตอน ชายหนึ่งแถวหญิงหนึ่งแถว ยืนห่างกันพอควร ทำเช่นนั้นเมื่อคนตีเริ่มตีทุกคนจะต้องทำท่าสละม (โค้งตัวให้กัน) และเมื่อจบเพลงก็จะสละมอีกครั้ง ลีลาท่าเต้นจะเคลื่อนไหวทั้งมือทั้งเท้าและลำตัวอย่างนิ่มนวล เพลงร้องเง็งมีลักษณะจังหวะของแต่ละเพลงไม่ปะปนกัน ผู้เต้นต้องจำให้ได้ทั้งหมด และต้องรู้ว่าเพลงไหนช่วงไหนเต้นอย่างไร นอกจากนี้จุดเด่นของการเต้นได้แก่การเต้นเปลี่ยนจังหวะช้า-เร็ว การยั่วเข้าเล่นคู่เล่นตากันระหว่างคู่เต้นและความพร้อมเพรียงในการเต้น การแต่งกายตามแบบแผนเก่าของการเล่นร้องเง็งนั้นฝ่ายชายจะนุ่งกางเกงขายาว (ซูลวา) กรอมเท้า แล้วนุ่งผ้าทับข้างนอก (ซูลีแน) ยาวเหนือเข่าเล็กน้อย สวมเสื้อคอกลมแขนยาวผ่าครึ่งอก (คือโล๊ะบุลาจ) สีเดียวกับกางเกง สวมหมวกแขกสีดำ (ขอเก๊ะ) ส่วนหญิงมักจะแต่งเป็นชุด ทั้งผ้าถุงและเสื้อเป็นสีมีดอกเดียวกัน มักจะเป็นสีสด ๆ เช่น แดง เขียว เป็นต้น เสื้อจะเป็นเสื้อแบบ "บานาง" แขนยาว ผ่าอกตลอดหรือเสื้อคอขวาแขนสามส่วน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นได้แก่ไวโอลิน รำมะนา และซ้อง เพลงที่ใช้เต็มมีทั้งสิ้น 13 เพลง เนื้อเพลงส่วนใหญ่จะได้จากบันทึกซึ่งเป็นบทกวีคล้ายการขับลำนำของชาวมลายู

¹มะโย่ง ละครชาวบ้านที่นิยมกันในหมู่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และรัฐทางเหนือของมาเลเซีย มีทั้งการรำ ร้อง และแสดงเป็นเรื่องราวทำนองเดียวกับโนรา และเนื่องจากท่วงทำนองการแสดงคล้ายโนรา จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "โนราแขก"

สถาพร ศรีสังข์ และเวียน ชนะกุล (2529 : 4001 - 4004) ได้ศึกษาเรื่อง
 หล้อแห็งง มีประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

หล้อแห็งง, หรือแห็งง หรือรองเง็งตันหยง หรือเพลงตันหยง นิยมเล่นกันทั้งใน
 หมู่ชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธในเขตริมทะเลฝั่งตะวันตกของภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต
 กระบี่ พังงา และตรัง การเล่นหล้อแห็งงเป็นการเล่นของชาวบ้านประเภทการเต้นรำ
 ของชาวบ้าน เพลงพื้นบ้านและดนตรีพื้นบ้านประสมกัน การเล่นมีลักษณะคล้ายรำวง คือมี
 การจัดตั้งขึ้นเป็นคณะ มีนางรำประจำคณะ ผู้สนใจและชมชอบสามารถเข้าร่วมเล่นได้ตาม
 ความสมัครใจ หล้อแห็งงต่างกับรำวงคือในการเต้นไม่มีการเดินวนเป็นวง นางรำกับคู่เต้น
 จะยืนหันหน้าเข้าหากันและเต้นอยู่กับที่ คู่เต้นจะร้องกลอนโต้ตอบตามทำนองเพลงในลักษณะ
 เพลงปฏิพากย์ คนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นมีไวโอลินและระบำนาเป็นหลัก อาจมีฆ้องและฉิ่ง
 เสริมเข้าไปด้วยก็ได้ หล้อแห็งงสามารถจัดเล่นได้ทุกงาน ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล
 จังหวัดที่ใช้ประกอบการเต้นเรียกว่า "ลาฮู" หรือ "ลาฮู" ที่นิยมมีประมาณ 15 ลาฮู หรือ
 15 จังหวัด เนื้อเพลงที่ใช้ร้องมีทั้งที่เป็น "คำเรียน" คือที่จำสืบทอดกันมาและที่คิดผูกแต่งขึ้นใหม่
 ด้วยปฏิภาณของผู้ร้องเอง ภาษาที่ใช้ในการขับร้องเพลงในบางพื้นที่เช่นภูเก็ตและกระบี่มักใช้
 ภาษามลายูถิ่น ส่วนในเขตจังหวัดตรังใช้ภาษาไทยถิ่นใต้เป็นหลักผสมด้วยภาษามลายูถิ่นบ้าง
 ในบางส่วน เนื้อเพลงมักสะท้อนถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเกี่ยวพาราสิทธิ์ระหว่างชายหญิง
 แต่ก็มีไม่น้อยที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและโลกทัศน์ด้านต่าง ๆ ของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ
 เนื้อเพลงหลายส่วนสะท้อนให้เห็นถึงความประสมประสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธ
 กับชาวไทยมุสลิมอย่างเป็นรูปธรรม

โอกาสในการเล่นรองเง็งตันหยงจัดเล่นใน 2 ลักษณะคือ การเล่นในงานพิธีกรรม
 ระดับชุมชน เช่น งานประเพณี เทศกาลต่าง ๆ ประเพณีฮารีรายอของชาวไทยมุสลิม
 งานเทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทงของชาวไทยพุทธ งานเทศกาลประจำปีของอำเภอ
 เป็นต้น และงานพิธีกรรมส่วนบุคคล เช่น งานพิธีเข้าสู่หนัดของชาวไทยมุสลิม งานแต่งงาน
 และงานขึ้นบ้านใหม่ทั้งของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม อีกลักษณะหนึ่งเป็นการเปิดการแสดง
 เพื่อหารายได้เองของคณะรองเง็งตันหยง กล่าวคือในช่วงหน้าแล้งหลังฤดูเก็บเกี่ยว คณะ
 รองเง็งตันหยงจะเปิดการแสดงตามที่ต่าง ๆ เพื่อเก็บเงินหารายได้เอง แต่อย่างไรก็ตาม
 คณะรองเง็งตันหยงไม่ได้มีรายได้จากการแสดงเป็นอาชีพหลัก เป็นเพียงแต่อาชีพเสริม

สำหรับการศึกษาดังความเปลี่ยนแปลงของสื่อพื้นบ้านและการเสื่อมความนิยมของผู้ชมนั้น
ยังปรากฏน้อยมาก

ปริตดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล (2525 : 43) ศึกษาเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงและ
ความต่อเนื่องในศิลปะการแสดงหนังตะลุง พบว่า การแสดงออกในศิลปะของหนังตะลุงใน
ปัจจุบันส่วนใหญ่่นั้น จะพบว่ามีแนวการแสดงอยู่ 2 แบบ คือ แบบโบราณ และแบบสมัยใหม่
แบบสมัยใหม่นั้นเป็นสิ่งที่ค่อย ๆ วิวัฒนาการขึ้นมา แต่ก็มี ความพยายามที่จะเสนอรูปแบบและ
เนื้อหาที่แตกต่างออกไป ให้มีความสมจริงสมจังใกล้เคียงกับชีวิตจริงและเหตุการณ์มากขึ้น และพบว่า
กฎเกณฑ์ของศิลปะการแสดงบางประการ เช่น การใช้ภาษา การจำแนกประเภทตัวละคร
การยอมให้มีหลักเหตุผลตามนิยาย ซึ่งเป็นความต่อเนื่องที่ยังคงมีอยู่ และยังคงข้อสังเกตถึง
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดการแสดงแนวนี้ว่า ในระยะสั้นนั้นอาจกล่าวได้ว่าบทบาททางการเมือง
มีส่วนในการกำหนด ในระยะยาวนั้นองค์ประกอบทางด้านสังคม เช่นการเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
กับการค้า และบทบาทของศิลปินที่เกี่ยวพันกับพิธีกรรมเสื่อมคลายลง

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2515 : 87 - 90) ได้เสนอประเด็นที่ควรพิจารณาต่อผลกระทบ
ในความเสื่อมของวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในช่วงประมาณสามทศวรรษนี้มีสาเหตุหลัก ๆ อยู่
3 ประการ

1. วิทยาการทุกแขนงพัฒนาโดยอาศัยทฤษฎีจากตะวันตก ขาดความรู้จักตัวเองเป็น
พื้นฐานเชื่อมโยง วิทยาการซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงสร้างนักวิชาการ
ให้แยกตัวออกจากสังคม เพราะความรู้และความคิดที่ปวงเหมาะที่จะนำไปแก้ปัญหาและพัฒนา
ยุโรปและอเมริกามากกว่าจะนำไปใช้กับชนบทไทย

2. ความเจริญทางเทคโนโลยีและวัตถุที่ปวงเข้าไปเร่งความต้องการของชาว
ชนบทจนเกิดการสูญเสียแรงงานและการใช้เวลา ทำให้เขาเปลี่ยนฐานะจากผู้ผลิตมาเป็น
ผู้บริโภค ทำให้ชาวชนบทเลิกใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านโดยสิ้นเชิง รวมทั้งเลิกใช้ทรัพยากรใน
ท้องถิ่น เป็นเหตุให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจและครอบครัวสูงขึ้น และหาทางแก้ปัญหาที่ผิดวิธี
จนก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

3. ค่านิยมของสังคมเมืองเข้าไปทำลายค่านิยมเก่าของสังคมชนบท ทำให้ชาว
ชนบทขาดความเอื้ออาทรแก่กัน ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างแข่งขัน อวดอุปกรณ์การบริโภค

ทำให้ขาดความสามัคคี ผูกพันอยู่กับวัตถุมากกว่าจิตใจ ก่อให้เกิดการแบ่งแยก การสูญเสีย วัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นอันตรายแก่ชาติอย่างใหญ่หลวง

คูลิต น้ำฝน (2525 : 59 - 63) ได้กล่าวถึงความห่วงใยต่อเพลงของชาวบ้านที่กำลังเสื่อมความนิยมอย่างรวดเร็วว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนั้นพอจะประมวลได้ดังนี้

1. สาเหตุจากพ่อเพลงแม่เพลง เช่น ความชราภาพ โอกาสเล่นมีน้อย ไม่มีผู้สืบทอด เป็นต้น

2. สาเหตุจากผู้ชม เช่น โอกาสในการเลือกสรรสิ่งบันเทิงใจ ไม่มีการจัดแสดง เป็นต้น

3. สาเหตุด้านสังคมและอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศ เช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การกระจายของวัฒนธรรมต่างประเทศอย่างรวดเร็วโดยสื่อสมัยใหม่ การขาดการบันทึกที่เป็นหลักฐาน สภาพการณ์บ้านเมืองบีบบังคับ การขาดการสนับสนุนจากราชการ เป็นต้น

จากการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสื่อพื้นบ้าน ร่องเงืงคันหยงนี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี แม้การศึกษาเหล่านั้นจะมองในมุมกว้าง หรือเป็นการศึกษาในพื้นที่อื่น แต่ก็สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาททางสังคมและการเสื่อมความนิยมของร่องเงืงคันหยงได้